

res expremittuts?», id. (id. v, § 3, 356). «Demanin a l'Ajuntament que 'm passin un *violari*, o un tant, o un jornal; o, si no, qui vulgui heroes que 'n criï!»; Russinyol (*L'Heroe*, 110). «Jocs --- de les barallugues, cercols, crosses i trompitxos, i altres mil, que per no *allargà el violari*, passo per alt», Moreira, *Folklore Tortosí*, 236.

¹ Du C. remet, de més a més, al seu article *census*, suposo referint-se als *census ecclesiae Romanae* (vol. II, 259a) i de nou referint-se a quantitats censals per a institucions religioses. Notem que res no té a veure amb això un articlel *viva* II del Du C., hapax d'un doc. on *viuis* va ser entès com 'vianda', però Carpentier creu que és error per *vini*.

Violat, V. *viola* I *Violència*, *-lença*, V. *violent*

VIOLENT, pres del ll. *violentus* id., derivat de *vis* 'força', 'poder', 'violència'. □ 1.ª doc.: *violentment*, Llull; *violença*, c. 1400; *violent*, rar (c. 1260) fins al S. XVII.

L'adverbi és ja molt corrent a tota l'E. Mj., i més d'un cop en Llull: «Si los quatre elements avien --- so a què's moven ne --- desigen, no's mourien als altres --- en los quals se contrariegen; e si *violentment* ²³ e forsdady eren moguts, no seria lur moviment natural». *Do. Pu.*, § 77.9 (Gili, 196). «*Violentment*, ab mà armada, preseren --- lo dit leny» c. 1330 (*BABL* v, 292). «--- Aprés de tots aquests mals, ve la mort --- la qual cascan jorn --- los mesquins d'hòmens *violentment* arrapa», BOLiver (*Excitatori*, 93); «Una malvada / hom se fingia / --- / elecció / fon feta d'ell / papa novell: / *violentment*, / e dignament, / Déu la matà: / ella sclatà, / mostrà's ser donar», JRoig (*Spill*, 9919).

L'adj. no adverbialitzat és tardà o raríssim a l'E. Mj.: el text de templers datat de c. 1260 que cita *AlcM* era sens dubte en llatí, i la versió catalana posterior calca el text original; altrament no n'hi ha notícia fins als diccs. del S. XVII («*violent*: violentus, Martis campus», *DT*o.).

L'adjectiu *violentus*, -a, -um, tenia en llatí terminació femenina en -a, a la qual corresponia en cat. *violenta*; i per tant *violentament* en l'adv., forma no registrada fins al Lacav. i Lab., que encara vacillen entre aquesta i l'antiga; però ja abans es degué restablir el femení *violenta*, únic correcte: evitem, doncs, l'ús de formes com *paraules violents*, per més que aquesta ultracorrecció (reaccionant contra la tendència a dir *ardenta*, *lluenta* etc.) ja fos de data antiga.

DERIV.: *Violentar* [1561; Lacav.]. *Violència* [Llull i S. XIV], llatí *violentia* id.: de primer es troba de vegades més romanitzat, *violença*: «A la Església --- si és algú que no-y sie entrat per la porta --- —ab *violença* que ha tenguda, ab presents de senyors --- ab lletres e maneres --- e servirs --- quan tal ànima passe --- ve-la-us en infern», StVicentF (*Serm.* I, 192.11) i els *DAG.* i *AlcM* el citen en un text del S. XIV i en R. de Corella; però també apareix llavors la forma més llatinitzant: «Agamènon quant hac sabuda que los de Troya havien feta gran honta e gran *violència* a son frare ⁶⁰

Menelau, car forçivolment li tolgueren sa muller Na Elena --- ab gran estol de grecs se més en la mar --- contra Troya ---», Genebreda (*Boeci De Filosofia* IV, § 7, 216) i JRoig (infra). Ja un cop en Llull «aygua e terra --- gravitat són contraris, mas pujen per *violencia* e per constrenyiment dels corsces celestials», *A. Sci.* I, 55.

Violar [S. xv], pres del ll. *violare* 'forçar', altre derivat de *vis*: «Una vil fembra / --- / la qual tenia / fill --- / jove, polit, / del pare / lit / l'instà sullàs / e *violàs*; / fer no -u volgué: / recorregué / ell' al pretor, / posant clamor / de *violència*; / sens audiència / de l'innocent / --- / fon condemnat / ser offegat / ---», «No menys pecat / féu Na Leunor, / reyna chiprana / --- / e féu entrar / dins Famagosta, / més que lagosta, / gent genovesa: / de roba fesa [= 'béns destrossats'] e *violada*, / en la entrada, / prou n'hi hagué», JRoig (*Spill*, 9458, 9491). No en Llull però cf. *inviolat* infra.

Violació [tercer quart del S. XIV]: «coses --- sens *violació* observadores ---», *Ordinacions Palatines* de Pere el Cerimoniós (*Col. Doc. Inèd. ACA* VI, 17, més text a *obviar*, *VIA*); «no és meravella si Déus se té per offès en *violació* de la virginitat de la Verge», *Col·lacions*, S. xv (*DAG.*). «Al fons de la cova --- la veu --- del penitent --- ens venia acanalada --- aquella confessió original --- esgarriats nosaltres mateixos d'aquella mena de *violació* --- del secret del confessorari --- l'Àrbós començà a resar en veu alta ---», MrnVayreda (*Pury.* I, XXI, 326 (253)). «--- L'onada pèrfida la tira per terra, i li escorcolla els engonals --- esbojarrada; la puella atònica, amb la vergonya de la *violació* --- tirant a la mar un grapat de sorra, la renya --- —Bacona!», Coromines (*Termes*, O. C., 1352b).

Violador [segle xv]: «si per algú serà fet lo contrari, hage ésser punit, conforme deven ésser los *violadors* de constitucions», carta de fundació municipal (*Colecció de Documentos Inéditos del ACA* VIII, 491). *Violament* [Lacav.]. *Violable*. *Inviolable* [Lacav.]; *inviolablement* [Belv.], algun cop *enviolablement*; *inviolabilitat* [Lacav.]; *inviolat*: «e ta virginitat romandrà *inviolada*», Llull (*Benedicta Tu*, 304, 308, 314); Lab. 1840.

El primitiu llatí *vis* 'força' s'usa en la frase figurada ⁴⁵ *vis còmica* [1905, Bulbena].

Violer, V. *viola* I i II *Violera*, *violerar*, V. *viola* I *Violet*, V. *viola* I i II *Violeta*, *violetejar*, *violetera*, V. *viola* I *Violí*, *violinada*, *violinejar*, *violiner*, *violinista*, *violó*, *violoncel*, *violoncellista*, V. *viola* II *Viona*, *vionat*, *vions*, V. *via*

VIORN, nom de planta rar, del ll. *VIURNUM* 'Viurnum lantana', deu existir en alguna zona val., segons Cavanilles, *Observ.*, 1798, II, 328. Cf. *PIORNO*, *DCEC/DECH*.

VIOT, ja n'hem tractat en l'article *BIOT*, grafia millor. Suplementem-hi dades: «Los Pessonns són una vintena d'hermosíssims *viots* y estanyes de diferents